

MEDICINSKA FAKULTETEN

Lunds universitet

Avdelningen för logopedi, foniatri och audiologi
Institutionen för kliniska vetenskaper, Lund

**Påverkas barns narrativa förmåga av
vårdnadshavares utbildningsnivå?
Analys på mikro- och makrostrukturell nivå**

Kaia Randa Berthelsen & Ida Gustavsson

**Logopedutbildningen, 2020
Vetenskapligt arbete, 30 högskolepoäng**

Handledare: Ketty Andersson, Jonas Brännström & Johanna Carlie

Sammanfattning

Syfte: Studiens syfte var att öka kunskapen om socioekonomiska faktorer påverkan på barns språkliga förmåga genom att jämföra narrativer producerade av barn vars vårdnadshavare hade olika utbildningsnivå.

Metod: Deltagarna i studien var 64 en- och flerspråkiga barn. Inspelningar av deltagarnas produktion av svenska narrativer till bildserier från Multilingual Assessment Instrument for Narratives (MAIN; Gagarina et al., 2012) transkriberades. Narrativerna analyserades på mikrostrukturell nivå i datorprogrammet Systematic Analysis of Language Transcripts (SALT 18 Instructional Version, 2018) utifrån måtten yttrandemedellängd beräknat på ord (MLU), grammatisk komplexitet (SI), lexikal variation (TTR), fel på ordnivå och fel på yttrandenivå. För analys på makrostrukturell nivå användes MAIN:s bedömningsmall. Deltagarna delades in i två grupper utifrån vårdnadshavarnas utbildningsnivå (eftergymnasial utbildning och icke-eftergymnasial utbildning). De två gruppernas resultat jämfördes.

Resultat: Inga signifikanta skillnader konstaterades på mikro- eller makrostrukturell nivå mellan barnen vars vårdnadshavare hade eftergymnasial utbildning och barnen vars vårdnadshavare *inte* hade eftergymnasial utbildning.

Slutsats: Resultatet tyder på att vårdnadshavares utbildningsnivå inte påverkar en- och flerspråkiga barns narrativa förmåga på mikro- och makrostrukturell nivå. Resultatet bör tolkas med försiktighet då enbart en aspekt av socioekonomisk status (SES) inkluderades samt att information om de flerspråkiga barnens exponeringstid för svenska saknades.

Nyckelord: narrativ förmåga, mikro- och makrostrukturell nivå, Multilingual Assessment Instrument for Narratives (MAIN), vårdnadshavares utbildningsnivå, socioekonomisk status (SES)

Abstract

Purpose: The aim of the study was to increase knowledge of the impact of socioeconomic factors on children's language ability by comparing narratives produced by children whose parents had different levels of education.

Method: Sixty-four mono- and bilingual children participated in the study. The participants' production of Swedish narratives was assessed with Multilingual Assessment Instrument for Narratives (MAIN; Gagarina et al., 2012). Microstructural components were analysed as mean length of utterance calculated in words (MLU), grammatical complexity (SI), lexical diversity (TTR), word-level errors and utterance-level errors using the computer software Systematic Analysis of Language Transcripts (SALT 18 Instructional Version, 2018). Macrostructural components were analysed using the MAIN guidelines. The participants were divided into two groups based on parental education level (academic education and non-academic education).

Results: No significant differences were found at the micro- or macrostructural level between children whose parents had academic education and children whose parents did not have academic education.

Conclusion: The study findings indicate that parental education level does not affect narrative ability at the micro- and macrostructural level in mono- and bilingual children. Since only one aspect of socioeconomic status (SES) was included and due to the lack of information about exposure time to Swedish the result should be interpreted with caution.

Keywords: narrative ability, micro- and macrostructural level, Multilingual Assessment Instrument for Narratives (MAIN), parental education level, socioeconomic status (SES)

Innehållsförteckning

Introduktion	1
Bakgrund	1
Narrativ	1
Socioekonomisk status (SES)	4
Syfte och frågeställningar	6
Metod	6
Deltagare	6
Material	7
Procedur	7
Interbedömarreliabilitet	10
Statistisk analys	10
Etiska överväganden	10
Resultat	11
Mikrostrukturella skillnader i narrativ mellan grupperna	11
Makrostrukturella skillnader i narrativ mellan grupperna	11
Diskussion	12
Resultatdiskussion	12
Metoddiskussion	15
Slutsatser och implikationer	17
Tack	17
Referenser	18
Bilagor	21
Bilaga 1 – Uppsatsförfattarnas utvidgning av MAIN:s bedömningsmall del A (produktion) ..	21
Bilaga 2 – MAIN:s bedömningsmall del C (produktion)	25

Introduktion

Mängd och kvalitet av barns språkliga erfarenheter kan till viss del förklaras av den språkliga stimulans de får i hemmet (Gilkerson et al., 2017). Familjens socioekonomiska status (SES) är en av flera troliga förklaringar till varför barn börjar skolan med olika förutsättningar (Hoff, 2013). Med SES menas i regel en persons eller familjs ekonomiska situation, utbildningsnivå och yrkesstatus (Neuman, Kaefer & Pinkham, 2018). Enligt Neuman et al. (2018) är socioekonomisk utsatthet en riskfaktor för barns språkutveckling. Andersson et al. (2019) fann att såväl enspråkiga som flerspråkiga barn i socioekonomisk utsatthet, fick lägre resultat än förväntat på det väletablerade testbatteriet Clinical Evaluation of Language Fundamentals - Fourth Edition, Swedish (CELF-4; Semel, Wiig & Secord, 2013). Så många som 30 % av de enspråkiga och 80 % av de flerspråkiga deltagarna presterade under gränsvärdet för språkstörning, alltså mer än en standardavvikelse under medelvärdet för normgruppen. Enligt Andersson et al. (2019) kunde flerspråkigheten endast förklara nio procent av de låga CELF-resultaten hos de flerspråkiga deltagarna när vårdnadshavarnas utbildningsnivå och skoldistriktets socioekonomiska status inkluderades. Med detta belyser Andersson et al. (2019) vikten av att väga in demografiska faktorer, såsom vårdnadshavares utbildningsnivå och skoldistriktets socioekonomiska förhållande, för att undvika överdiagnostisering av språkstörning.

Av de barn som lever i socioekonomisk utsatthet i Sverige har tre av fyra utländsk bakgrund (Rädda Barnen, 2018). Vid logopedisk bedömning bör den flerspråkiga bakgrunden och exponering för målspråket tas i beaktande (Andersson et al., 2019). Barnets samtliga språk bör testas och hur dessa interagerar och påverkar varandra måste övervägas (Alt, Arizmendi & DiLallo, 2016; Bedore & Peña, 2008; Kohnert, 2010). Logopeder har dock begränsat med bedömningsverktyg för att identifiera flerspråkiga barn med språkstörning (Bi-SLI, 2013). Multilingual Assessment Instrument for Narratives (MAIN; Gagarina et al., 2012) testar narrativ förmåga och utvecklades för att identifiera språkstörning hos flerspråkiga barn med olika språkbakgrund, SES och kulturell bakgrund. Narrativ förmåga innebär att kunna förstå och/eller producera muntliga eller skriftliga berättelser (narrativer) på ett sätt som mottagaren kan förstå (Botting, 2002). Detta ställer krav på språkliga, kognitiva och sociala förmågor (Berman, 1995; Botting, 2002).

Med utgångspunkt i ovanstående forskning bör hänsyn tas till språklig och socioekonomisk bakgrund för att säkerställa en rättvis bedömning av barnets språkliga förmåga.

Bakgrund

Narrativ

Definition av narrativ. Enligt Nationalencyklopedin (u.å.) definieras *narrativ* som ”berättande, framför allt om texter, som framställer händelser i ett verkligt eller påhittat förlopp i tidsordning”. En *berättelse* definieras som ”en framställning i tidsföljd eller naturlig ordning av väsentliga omständigheter hos någon helhet, vanligen ett händelseförlopp” (Nationalencyklopedin, u.å.). I det aktuella projektet används ordet narrativ liktydigt med berättelse.

Narrativ förmåga. Att förstå och producera en narrativ ställer krav på språkliga, kognitiva och sociala förmågor (Berman, 1995; Botting, 2002). För att producera en begriplig narrativ, såväl skriftligt som muntligt, behöver berättaren kunna organisera samt använda sina språkliga kunskaper för att välja passande ord och uttrycka dessa grammatiskt korrekt (Berman, 1995; Govindarajan & Paradis, 2019). Vid berättande bör också hänsyn tas till lyssnaren och dennes intresse, kunskap och erfarenhet av det aktuella ämnet (Berman, 1995). Förmågan att ta den andres perspektiv benämns inom kognitiv psykologi ofta *theory of mind* (ToM) eller *mentaliserings*. Det innebär att kunna förstå att andra har tankar, känslor och avsikter som inte alltid direkt går att avläsa. Vidare handlar mentaliseringsförmåga om att förstå sina egna känslor och att andra påverkas av dem (Perkins, 2010). Produktion av narrativer återspeglar därmed

berättarens förmåga att generera en komplex övergripande struktur samtidigt som lyssnarperspektivet hålls i åtanke (Bedore & Peña, 2008). Således möjliggör bedömning av narrativ förmåga en helhetsutredning av individens språkliga kompetens då ett stort antal språkliga aspekter såsom fonologi, grammatik, lexikon och pragmatik testas samtidigt (Botting, 2002; Govindarajan & Paradis, 2019; Liles, 1993).

Mikro- och makrostruktur. Mikrostrukturell nivå avser de språkliga beståndsdelarna som bygger upp narrativen, medan makrostrukturell nivå avser organisationen och de mer övergripande delarna som håller den samman (Gagarina et al., 2012). Dessa nivåer representerar två distinkta men ofta sammanhängande delar av en individs narrativa förmåga (Liles, Duffy, Merritt & Purcell, 1995). Vid logopedisk bedömning bör narrativen analyseras på båda nivåerna för att få en bred bild av individens språkliga förmåga (Gagarina et al., 2012; Justice et al., 2006).

Mikrostruktur. Mikrostruktur är som nämnt de språkliga komponenterna som bygger upp narrativen. Dessa påverkas av berättarens erfarenhet och kunskap om det specifika språket och anses således vara språkberoende. Berättarens erfarenhet av målspråket bör därför tas i beaktande vid logopedisk bedömning (Gagarina et al., 2012; Hipfner-Boucher et al., 2015; Squires et al., 2014). Narrativ analys på mikrostrukturell nivå görs oftast kvantitativt på ett antal olika komponenter, såsom yttrandemedellängd, grammatisk komplexitet och lexikal variation (Miller, Andriacchi & Nockerts, 2015). Det diskuteras ständigt vilka komponenter som bör ingå vid analys på mikrostrukturell nivå (Justice et al., 2006). Med syfte att utveckla ett gemensamt bedömningsverktyg för logopedier sammanställde Justice et al. (2006) fem mikrostrukturella komponenter baserat på analyser av transkriberade narrativer. De drog slutsatsen att framförallt totalt antal ord, lexikal variation, totalt antal fullständiga yttranden, yttrandemedellängd samt antal grammatiskt komplexa yttranden är centrala och informativa mått på en individs narrativa förmåga på mikrostrukturell nivå.

Makrostruktur. I motsättning till mikrostruktur, är makrostruktur språkberoende och mer universell (Hipfner-Boucher et al., 2015; Squires et al., 2014). En narrativ är uppbyggd av ett antal makrostrukturella komponenter, som alla fyller olika funktioner (Lindgren, 2019). Enligt Stein och Glenn (1979) inleds narrativen av en inramning (*setting*) där tid och plats introduceras. Sedan består den av episoder som alla innehåller makrostrukturella komponenter, s.k. story grammar-komponenter: *initiating event*, *internal response*, *attempt*, *direct consequence* och *reaction*. Enligt Stein och Glenn (1979) utgår varje episod från en igångsättande händelse (*initiating event*) som karaktärerna reagerar på (*internal response*) och handlar utifrån (*attempt*). Karaktärernas handlande får sedan ett resultat (*direct consequence*) som slutligen leder till en upplösning (*reaction*).

Narrativ utveckling. Barnets narrativa utveckling påverkas primärt av två typer av erfarenheter (Mandler & Johnston, 1977). Den ena typen är den barnet får genom att lyssna på narrativer och på det viset exponeras för narrativstrukturens olika komponenter. Den andra typen är barnets omvärldskunskap och förståelse av orsakssamband. Dessa olika erfarenheter påverkar i sin tur produktion och bearbetning av narrativer (Mandler & Johnston, 1977).

Berman och Slobin (1994) påvisade påfallande globala likheter i narrativ utveckling hos barn med olika språk. De lät barn, vars modersmål var antingen engelska, spanska, tyska, hebreiska eller turkiska, producera narrativer till en bilderbok. Treåringar beskrev vad de såg på bilderna men deras narrativer saknade vissa makrostrukturella komponenter samt en inramning med information om tid och plats. Treåringarnas narrativer var dessutom kortare och mindre grammatiskt komplexa än de äldre barnens. Femåringar kunde producera narrativer med en tydlig början, mitt och slut. Deras narrativer bestod av fler komponenter och kompletta episoder samt mer information om tid, plats, karaktärer och händelser än de yngre barnens. Trabasso och Nickels (1992, refererat i Lindgren, 2019) såg att barn började uttrycka karaktärers mål och

avsikter i femårsåldern och att de i nioårsåldern producerade denna komponent i ungefär samma utsträckning som vuxna.

Stein och Glenn (1979) fann att barn kunde producera logiskt uppbyggda narrativer i sexårsåldern. Vidare såg de att barn i tioårsåldern berättade mer utförligt och fokuserade mer på karaktärernas inre responser såsom känslor, mål och avsikter än de yngre barnen. När de sedan fick besvara frågor om narrativens innehåll nämnde både de yngre och äldre barnen karaktärernas inre responser i mycket större utsträckning än vid egen produktion. Det visade att barnen föreföll ha en större förståelse för innehållet än vad som kom fram i deras egna narrativer (Stein & Glenn, 1979). Lindgren (2019) undersökte utveckling av narrativ förståelse och produktion med MAIN. Barnen som deltog i undersökningen testades vid tre tillfällen när de var i åldrarna fyra till sju år. I likhet med Stein och Glenn (1979) fann Lindgren (2019) att barnen fick högre poäng på förståelse än produktion. Studien visade på en dramatisk utveckling hos barnen mellan 4;4 och 5;10 år gällande förståelse och produktion. Mellan 5;10 och 7;4 år sågs inte en lika tydlig utveckling. Lindgren (2019) diskuterade om den narrativa utvecklingen stannar av en aning i den åldern och ifrågasatte även om MAIN är tillräckligt känsligt för att mäta narrativ utveckling hos äldre barn.

Muñoz, Gillam, Peña och Gulley-Faehnle (2003) undersökte narrativ utveckling på mikro- och makrostrukturell nivå hos flerspråkiga barn i åldrarna fyra och fem år. Mikrostrukturell nivå analyserades med totalt antal ord, lexikal variation, genomsnittligt antal ord per yttrande, antal yttranden samt antal grammatiskt korrekta yttranden. Makrostrukturell nivå analyserades med utgångspunkt i Stein och Glenns (1979) story grammar-komponenter. På mikrostrukturell nivå sågs ingen skillnad mellan fyra- och femåringarna på ordnivå men femåringarna presterade däremot bättre på yttrandnivå. De äldsta barnen producerade i tillägg fler makrostrukturella komponenter och kompletta episoder än de yngsta barnen (Muñoz et al., 2003).

Bedömning av narrativ förmåga. Narrativer är ett bra verktyg för att utreda språkliga förmågor både hos barn med typisk och icke-typisk språkutveckling (Botting, 2002). Barn med språkstörning har påvisats producera mer torftiga narrativer än jämnåriga samt på samma nivå som yngre barn med typisk språkutveckling (Liles et al., 1995). På mikrostrukturell nivå ses färre komplexa meningsstrukturer och fler grammatiskt felaktiga yttranden hos barn med språkstörning (Gillam & Johnston, 1992; Roberts & Leonard, 1997). Vad gäller makrostrukturell nivå fann Fichman, Altman, Voloskovich, Armon-Lotem och Walters (2017) att barn med typisk språkutveckling producerade fler makrostrukturella komponenter i sina narrativer än barn med språkstörning. Dock har andra studier inte kunnat särskilja barn med språkstörning från barn med typisk språkutveckling på makrostrukturell nivå (Liles et al., 1995; Soodla & Kikas, 2010). Fichman et al. (2017) menade att det delvis kan förklaras av metodologiska skillnader, såsom olika eliciteringsmaterial, olika makrostrukturella mått och olika inklusionskriterier i studierna.

Narrativer eliciteras vanligen genom att barnet får producera en narrativ till bilder eller återberätta en historia hen precis har hört (Govindarajan & Paradis, 2019). Ett tredje sätt är att barnet producera en personlig narrativ (Gagarina et al., 2012; McCabe, Bliss, Barra & Bennett, 2008). McCabe et al. (2008) fann att personliga narrativer fick högre kvalitetspoäng än fiktiva narrativer men att de fiktiva narrativen var längre, alltså innehöll fler ord, än de personliga. Med kvalitetspoäng menades att berättelsen innehöll en orientering om tid, plats och karaktärer, en händelse samt en upplösning. Resultatet belyste att narrativens längd och kvalitet kan påverkas av sättet på vilket den eliciteras (McCabe et al., 2008).

Peña et al. (2006), som förespråkar ett dynamiskt bedömningsätt, noterade att barn från familjer med högre SES fick högre poäng på narrativ produktion än barn från familjer med lägre SES vid ett första berättartillfälle. Dessa skillnader hade dock jämnats ut vid ett andra berättartillfälle, efter intervention. Att bedöma narrativ förmåga endast vid ett tillfälle kan alltså vara missvisande. Dynamisk bedömning fokuserar på barnets inlärningspotential och innehåller

ett pre-test, intervention och sedan ett post-test för att undersöka om interventionen har gett effekt (Grigorenko & Sternberg, 1998). För att skapa jämnare förutsättningar menade Peña et al. (2006) att barns narrativer bör bedömas efter intervention. Dynamisk bedömning kan således vara ett sätt att minska SES:s inverkan.

Socioekonomisk status (SES)

SES och språkutveckling. Vårdnadshavares utbildningsnivå, inkomst och yrkesstatus avgör familjens SES. ”Barn från lägre SES-familjer” är således barn vars vårdnadshavare har låg utbildningsnivå, låg inkomst och/eller låg yrkesstatus (Hoff, 2013). Familjens SES kan påverka barnets dagliga livskvalitet och tillgång till resurser förknippade med lärande (Neuman & Celano, 2012, refererat i Neuman et al., 2018). Ett antal studier har visat att utbildningsnivå, framför allt moderns, är den mest relevanta socioekonomiska faktorn vad gäller barns språkutveckling (Hoff, 2006; Huttenlocher, Waterfall, Vasilyeva, Vevea & Hedges, 2010; Laursen & Bridges, 2012, refererat i Hoff, 2013). Hoff-Ginsberg (1998) fann att mödrar med låg utbildningsnivå i mindre utsträckning pratar med sina barn, har ett snävare ordförråd, ställer färre frågor och styr barnen mer än mödrar med hög utbildningsnivå. Även mängden barnriktat tal föreföll skilja sig mellan familjer med olika SES (Fernald, Marchman & Weisleder, 2013; Tal & Arnon, 2018). Barnriktat tal karaktäriseras främst av ändrat röstläge, korta meningar och upprepningar, vilket har visat sig gynna barns språkutveckling (Cameron-Faulkner, Lieven & Tomasello, 2003). Tal och Arnon (2018) påvisade att vårdnadshavare med högre SES, i större grad än de med lägre SES, använde barnriktat tal i form av upprepningar av hela eller delar av yttranden när de pratade med sina barn.

Skillnader i barns språkförmåga är tydliga redan i förskoleåldern och ger olika förutsättningar för senare skolgång (Fernald et al., 2013). Därför är det viktigt att skolan fungerar kompensande för barn som riskerar att få svårigheter i skolan. Däremot är det inte ovanligt att familjer med låg SES bor i socioekonomiskt utsatta områden där förutsättningarna för en kompensande skola inte är tillräckliga (Neuman et al., 2018). Neuman et al. (2018) observerade att barn från områden med lägre SES exponerades för ett mindre komplext och mindre skolrelaterat språk samt hade en begränsad expressiv språkutveckling efter ett år, jämfört med barn från områden med högre SES. Även Fernald et al. (2013) rapporterade denna tendens. Med hjälp av föräldraskattning och observation av ögonrörelsemönster hos engelsktalande barn med olika socioekonomisk bakgrund, såg de betydliga skillnader mellan barnen avseende ordförråd och språklig bearbetningshastighet redan vid 18 månaders ålder. Barnen från familjer med högre SES visade bättre resultat än barnen från familjer med lägre SES vid 18 månaders ålder och vid 24 månaders ålder hade skillnaden ökat ytterligare.

SES och narrativ förmåga. Endast ett fåtal studier har undersökt sambandet mellan SES och narrativ förmåga (Mozzanica et al., 2016). Hoff (2013) beskrev i en litteraturstudie att SES-relaterade skillnader har observerats vad gäller bland annat fonologisk medvetenhet, bearbetningshastighet och narrativ förmåga. Gardner-Neblett och Iruka (2015) undersökte sambandet mellan språkförmåga vid två års ålder, narrativ förmåga vid fyra års ålder och framväxande litteracitet (utveckling av läs- och skrivförmåga) vid fem års ålder hos barn med olika socioekonomisk bakgrund. Barnen delades in i låg och hög socioekonomisk bakgrund utifrån vårdnadshavarnas utbildningsnivå, inkomst och yrke. Barnens narrativa förmåga testades två gånger genom att de fick lyssna på en berättelse till bildsekvenser och sedan återberätta med bilderna som stöd. Resultatet visade att de med hög socioekonomisk bakgrund generellt sett presterade genomsnittligt eller över genomsnittet, medan de med låg socioekonomisk bakgrund presterade under genomsnittet. Gardner-Neblett och Iruka (2015) drog slutsatsen att språklig exponering påverkas negativt av ekonomisk osäkerhet i familjen. Vidare menade de att forskning kring sambanden mellan olika faktorer förknippade med SES, såsom språkexponeringens kvalitet och kvantitet i hemmet, ger viktig kunskap om barns språkutveckling. Familjens begränsade

tillgång till resurser och socialiseringsmöjligheter kan alltså påverka barnets narrativa förmåga (Heath, 1989, 1990; Rogoff & Mistry, 1990, refererat i Muñoz et al., 2003).

Liknande resultat påvisades av Mozzanica et al. (2016) som undersökte sambandet mellan barns återberättandeförmåga och familjens SES. I studien deltog italienska barn med typisk språkutveckling i åldrarna tre till åtta år där familjens SES definierades utifrån vårdnadshavarnas utbildningsnivå och yrke. Mozzanica et al. (2016) fann att barnen vars familj hade högre SES presterade bättre än barnen vars familj hade lägre SES, framför allt på makrostrukturell nivå. Ett annat fynd i studien var att faderns utbildningsnivå visade sig vara starkare korrelerat med barnets resultat än moderns, vilket talade för att även faders utbildningsnivå bör tas i beaktande (Mozzanica et al., 2016).

I motsättning till ovanstående studier har vissa andra studier inte kunnat påvisa samband mellan SES och barns narrativa förmåga. I två studier undersökte Reese, Suggate, Long och Schaughency (2009) sambandet mellan narrativ produktion och läsförmåga hos barn vars mödrar hade olika utbildningsnivå. Reese et al. (2009) påvisade ett positivt samband mellan narrativ förmåga och läsförmåga men inget samband mellan narrativ förmåga och moderns utbildningsnivå. Resultatet kan tala för att testning av narrativ förmåga är ett valitt sätt att bedöma barns språkförmåga då det inte föreföll påverkas av vårdnadshavares utbildningsnivå (Reese et al., 2009). Kulkofsky och Klemfuss (2008) undersökte samband mellan barns minnesförmåga och narrativa förmåga samt hur förslag och ledande frågor från omgivningen påverkade berättandet. I likhet med Reese et al. (2009), fann de bland annat att moderns utbildningsnivå inte påverkade kvaliteten i barns narrativer.

I en studie undersökte Alt et al. (2016) om mödrars utbildningsnivå kunde predicera barns ordförråd, syntax och narrativstruktur. Samtliga barn i studien hade spanska som förstaspråk och engelska som andraspråk och fick återberätta en narrativ på vardera språket. Alt et al. (2016) fann inga skillnader mellan barnen vars mödrar hade olika utbildningsnivå gällande de spanska narrativen. Däremot kunde utbildningsnivå predicera resultaten på de engelska narrativen, alltså på barnens andraspråk, framför allt hos de yngre barnen. Att skillnader inte kunde påvisas i samma utsträckning hos de äldre barnen visade eventuellt på skolans kompensande möjligheter att jämna ut språkskillnader (Alt et al., 2016). Vidare menade de att resultaten belyste att sambandet mellan SES och flerspråkiga barns narrativa förmåga är komplext.

SES förklarar inte allt. Barn i socioekonomisk utsatthet har visat sig prestera lägre än förväntat på språkliga tester (Andersson et al., 2019; Barragan, Castilla-Earls, Martinez-Nieto, Restrepo & Gray, 2018). Andersson et al. (2019) fann att både enspråkiga och flerspråkiga barn i socioekonomisk utsatthet fick lägre resultat än förväntat på testbatteriet CELF-4. Ett flertal faktorer kan ha bidragit till detta resultat, däribland att testet är normerat på en grupp med genomsnittligt högre SES än deltagarna i studien. En dynamisk bedömningsmetod som fokuserar på individens utvecklingspotential istället för att jämföra mot normer kan potentiellt minska SES:s inverkan vid logopedisk utredning (Andersson et al., 2019). Barragan et al. (2018) fann liknande resultat som Andersson et al. (2019) men menade istället att testbatterier med egna normer för barn med lägre socioekonomisk bakgrund kan förbättra situationen. Sperry, Sperry och Miller (2019) fann det dock problematiskt att utveckla egna normer för denna grupp och föreslog i likhet med Andersson et al. (2019) en mer dynamisk bedömningsmetod, som istället fokuserar på styrkor. Fortsatt menade Sperry et al. (2019) att det är missvisande att definiera familjer med låg SES som en homogen grupp då det ofta föreligger stora skillnader inom gruppen vad gäller bland annat språkliga och kulturella faktorer.

Sambanden mellan SES, språklig stimulans och barns språkförmåga är komplexa (Sperry et al., 2019) och som redan nämnts har inte alla studier kunnat påvisa en tydlig koppling mellan SES och barns narrativa förmåga (Alt et al., 2016; Kulkofsky & Klemfuss, 2008; Reese et al., 2009). En faktor som ökar komplexiteten ytterligare är flerspråkighet. Rädda Barnen (2018) påvisade i en rapport att tre av fyra barn som lever i socioekonomisk utsatthet i Sverige har

utländsk bakgrund. Bedore och Peña (2008) konstaterade en brist på valida och reliabla standardiserade tester för att bedöma språkförmågan hos flerspråkiga barn. För att kunna göra en rättvis bedömning av flerspråkiga barns språkförmåga menar Bedore och Peña (2008) att tester bör standardiseras på en mer lämplig normativ grupp, förslagsvis andra flerspråkiga barn. Andersson et al. (2019) menade däremot att separata normer för flerspråkiga barn inte är en tillfredsställande lösning då denna grupp, i likhet med olika SES-grupper, är ytterst heterogen. Istället föreslog Andersson et al. (2019) att barnets användning och exponering för målspråket i vardagen bör vägas in tillsammans med resultat från språkliga tester.

De Cat (2020) testade flerspråkiga barn i fem till sjuårsåldern i Storbritannien och fann att exponeringstid kunde predicera barnens språkförmåga på det språk de talade i skolan. För att prestera i nivå med de enspråkiga barnen behövde de flerspråkiga ha exponerats för språket minst 57 % av tiden. Av de flerspråkiga deltagarna hade 17 % dock inte exponerats för engelska förrän vid förskolestart trots att de hade bott i Storbritannien sedan födseln. Vidare fann De Cat (2020) att också SES:s inverkan på språkförmågan var beroende av hur mycket barnen hade exponerats för språket och att dess inverkan ökade i takt med exponeringstiden. Således var hög SES till fördel endast om barnet hade exponerats tillräckligt mycket för målspråket (De Cat, 2020). Resultatet antyder att det kan vara komplicerat att uttala sig om SES:s inverkan om barn testas på ett språk som de inte har exponerats tillräckligt mycket för. Ett barns språkliga utveckling är alltså komplex och mångfaktoriell.

När SES:s inverkan på barns språkförmåga ska belysas kan vårdnadshavares utbildningsnivå, inkomst och yrke tas i beaktande (Hoff, 2013). Dessa variabler korrelerar ofta varför studier använder dem omväxlande (De Cat, 2020). Enligt Van Kleeck, Lange och Schwarz (2011) är utbildningsnivå och inkomst de mest centrala variablerna, och av dem förefaller utbildningsnivå vara den mest tillförlitliga och minst kontroversiella.

Syfte och frågeställningar

Ovanstående forskning vittnar om komplexa samband och att socioekonomiska faktorer påverkan på barns språkförmåga bör belysas. Det aktuella projektets övergripande syfte är att bidra med ytterligare kunskap om SES:s inverkan genom att jämföra narrativer producerade av barn vars vårdnadshavare har olika utbildningsnivå. Frågeställningarna är följande:

1. Finns det mikrostrukturella skillnader i narrativer mellan barn vars vårdnadshavare har eftergymnasial utbildning och barn vars vårdnadshavare inte har eftergymnasial utbildning?
2. Finns det makrostrukturella skillnader i narrativer mellan barn vars vårdnadshavare har eftergymnasial utbildning och barn vars vårdnadshavare inte har eftergymnasial utbildning?

Hypotes: Barn vars vårdnadshavare har eftergymnasial utbildning presterar bättre än barn vars vårdnadshavare inte har eftergymnasial utbildning i narrativ produktion på mikro- och makrostrukturell nivå.

Metod

Deltagare

I det aktuella projektet användes redan insamlat material från ett större forskningsprojekt med namn ”Lyssningsansträngning och svenska som andraspråk i klassrum”, som uppsatsförfattarnas handledare deltog i vid Avdelningen för logopedi, foniatri och audiologi, Institutionen för Kliniska Vetenskaper Lund, Lunds Universitet. Till det större projektet rekryterades deltagare i åldrarna 7-9 år från två skolor i Skåne under hösten 2019. Ålder var det enda inklusionskriteriet för deltagande. I det aktuella projektet ingick 64 deltagare från det större projektet varav 30 var flickor och 34 var pojkar. Deltagarna var i åldrarna 7;10-9;10

(år;månader). Totalt var 52 av deltagarna flerspråkiga. Utifrån uppgifter om vårdnadshavarnas utbildningsnivå valde vi att dela in deltagarna i två grupper. Gruppindelningen baserades på den högsta utbildningsnivån i hushållet. De två grupperna var icke-eftergymnasial utbildning (grundskola, grundskola+gymnasium eller ingen skolgång) och eftergymnasial utbildning. Vårdnadshavare som inte hade slutfört eftergymnasial utbildning vid inhämtande av information inkluderades i gruppen icke-eftergymnasial utbildning. Gruppen barn vars vårdnadshavare inte hade eftergymnasial utbildning bestod av 31 deltagare (*Medelålder*= 8;8; *Min*= 7;10, *Max*= 9;9) och gruppen barn vars vårdnadshavare hade eftergymnasial utbildning bestod av 33 deltagare (*Medelålder*= 9;0; *Min*= 7;11, *Max*= 9;10).

Material

Uppsatsförfattarna fick tillgång till avidentifierade ljudinspelningar av deltagarnas svenska narrativer samt tillhörande demografisk information. Demografisk information inhämtades i det större projektet via vårdnadshavarna och bestod av deltagarnas åldrar, kön, flerspråkighet samt vårdnadshavarnas utbildningsnivå.

Procedur

MAIN. Multilingual Assessment Instrument for Narratives (MAIN; Gagarina et al., 2012) utvecklades av en arbetsgrupp inom ramen för COST Action IS0804 (Bi-SLI, 2013) med syfte att identifiera språkstörning hos flerspråkiga barn med olika språkbakgrund, SES och kulturell bakgrund. MAIN innehåller fyra olika bildsekvenser bestående av vardera tre episoder och används för att utvärdera både produktion och förståelse av narrativ på makrostrukturell nivå. Det aktuella projektet fokuserade endast på produktionsdelen.

Deltagarna testades vid två tillfällen i sin skolmiljö av två testledare, en logoped och en logopedassistent, som var involverade i det större forskningsprojektet. Som en del i ett större testbatteri, berättade deltagarna till bildsekvenserna *Fågelungarna* och *Getungarna* från MAIN (Gagarina et al., 2012). De enspråkiga deltagarna berättade bara till en av bildsekvenserna, medan de flerspråkiga fick berätta till båda, den ena på svenska och den andra på sitt andra språk. Det var ungefär en vecka mellan testtillfälle ett, då de berättade sin första narrativ, och testtillfälle två, då de berättade sin andra narrativ. Ordningen på vilken bildsekvens och vilket språk de berättade på motbalanserades mellan deltagarna. I det aktuella projektet analyserades endast de svenska narrativerna. Alla narrativer spelades in av testledarna.

Makrostrukturell analys. Produktionsdelen analyserades på makrostrukturell nivå utifrån tre mått, enligt MAIN:s bedömningsmall. Det första måttet var förekomst av story grammar-komponenter, som hädanefter refereras till som *makrostrukturella komponenter*. Uppsatsförfattarna valde att översätta de engelska komponenterna från MAIN till svenska: *Inramning (Setting)*, *Reaktion som initierar händelse (Internal State Term as initiating event)*, *Mål (M; Goal)*, *Agerande (A; Attempt)*, *Utfall (U; Outcome)* och *Reaktion på utfall (Internal State Term as reaction)*. Se tabell 1 för förklaring av komponenterna. Narrativen poängsattes med ett poäng per producerad komponent för samtliga komponenter, förutom *inramning* som kunde ge två poäng enligt MAIN:s bedömningsmall. Totalt kunde 17 poäng ges per narrativ. Uppsatsförfattarna utvidgade bedömningsmallen med exempel från deltagarnas narrativer som ansågs vara korrekta (se bilaga 1).

Tabell 1. Makrostrukturella komponenter i Multilingual Assessment Instrument for Narratives (MAIN; Gagarina et al., 2012; utifrån Lindgren, 2019)

Komponenter	Förklaring
Inramning	Tid och plats för händelse
Reaktion som initierar händelse	Vad uppfattar/känner karaktären som föranleder händelsen?

Mål (M)	Vad vill/önskar karaktären?
Agerande (A)	Vad gör karaktären (för att nå M)?
Utfall (U)	Vad är resultatet? Vad händer?
Reaktion på utfall	Hur känner sig karaktären (till följd av U)?

Vid bedömning av det andra måttet, makrostrukturell komplexitet, inspirerades uppsatsförfattarna av Lindgren (2019) som klassificerade MAIN:s episoder i fyra sekvenstyper (se tabell 2). Den enda skillnaden mellan MAIN:s bedömningsmall och Lindgrens (2019) klassificering var att bedömningsmallen hade en sekvenstyp innehållande endast *mål*, medan Lindgren (2019) döpte om denna till *Ingen sekvens* och inkluderade även episoder som endast innehöll *agerande*, *utfall* eller som saknade samtliga komponenter. Denna indelning gjordes för att särskilja episoder som innehöll endast en komponent ifrån episoder med flera komponenter, alltså sekvenser (Lindgren, 2019). Episoder innehållande *mål* och efterföljande komponent/er ansågs mer komplexa än de som endast innehöll det som syntes på bilderna, alltså *agerande* och *utfall*. Således var en fullständig sekvens som innehöll *mål*, *agerande* och *utfall* av högst komplexitet (Westby, 2012). Analys av makrostrukturell komplexitet kan visa var i den narrativa utvecklingen berättaren befinner sig (Gagarina et al., 2012; Westby, 2012).

Tabell 2. Beskrivning av sekvenstyper (utifrån Lindgren, 2019)

Sekvenstyp	Makrostrukturella komponenter	Exempel
Ingen sekvens	Endast Mål, Agerande eller Utfall <i>eller</i> avsaknad av komponenter	”Det var tre getter som var ute och badade. Och den tredje åt gräs”
AU-sekvens	Agerande + Utfall	”Kråkan hoppade ner och bet räven i svansen. Sen så skrämde kråkan bort räven”
MA/MU-sekvens	a. Mål + Agerande	”Först ville mamman mata sina ungar. Sen flyger hon iväg. Sen kom en katt som ville äta ungarna...”
	b. Mål + Utfall	”Mamman skulle hämta mat för de var hungriga. Fågelmamman kom tillbaka med en mask till ungarna”
MAU-sekvens	Mål + Agerande + Utfall	”Barnen var hungriga. Mamman skulle hämta några maskar. Sen flög hon iväg. Sen kom mamman tillbaka och gav maskar”

Det tredje måttet var antal *känslouttryck* (*Internal State Terms*). Måttet avsåg formuleringar som beskrev karaktärernas mentala och inre tillstånd kring en viss händelse. Användandet av *känslouttryck* kan indikera berättarens mentaliseringsförmåga, det vill säga förmåga till perspektivtagande, samt förmåga att tolka känslor, mål och avsikter hos karaktärerna i berättelsen (Gagarina et al., 2012; Perkins, 2010). Uppsatsförfattarna noterade antal *känslouttryck* i varje narrativ enligt MAIN:s bedömningsmall (se bilaga 2). Deltagarnas narrativer poängsattes gemensamt av uppsatsförfattarna och antecknades direkt i Excel.

Transkribering. Allt som deltagarna sa transkriberades ortografiskt i Word och enligt SALT:s manual (SALT Software LLC, 2018). Deltagarnas utsagor segmenterades i Communication units (C-unit). En komplett C-unit är en fullständig huvudsats (subjekt och predikat) med eventuellt tillhörande bisatser (Miller et al., 2015). Indelningen i C-units gjordes för att möjliggöra senare analys av grammatisk komplexitet på mikrostrukturell nivå.

Kodning. Transkriptionerna kodades enligt SALT:s manual (SALT Software LLC, 2018). Vid fel på ordnivå användes koderna [EW] och [EO]. Vid fel på yttrandenivå användes [EU], [EU][WO] och [EU][V2] (se tabell 3 för ytterligare förklaring). Slutligen kodades alla C-units med Subordination Index (SI) som är ett mått på grammatisk komplexitet. Antal satser (huvud- och bisatser) per C-unit kodades i slutet av yttrandet med [SI-1], [SI-2] osv. I de fall en C-unit saknade uttalat subjekt eller var ett elliptiskt yttrande, SI-kodades den med [SI-0]. [SI-X] användes för C-units som innehöll fel på yttrandenivå samt för metakommentarer och dessa exkluderades sedan i SI-analysen.

Tabell 3. Beskrivning av koder.

	Kod	Definition	Exempel
Ord-nivå	[EW]	Överflödiga ord	Sen såg en[EW] räven fåren.
	[EW:ordval]	Lexikala fel	Lammet äter[EW:ordval] vatten.
	[EW:_]	Morfologiska fel	En[EW:ett] får trillade i vattnet.
	[EO:_]	Övergeneralisering av verbböjning	Och en räv komde[kom].
	*_	Utelämnning av obligatoriska ord	Hon flög bort *för att hitta mat
Yttrandenivå	[EU]	Yttrandefel ej kopplat till specifikt ord	Har tre fågel mamma har.
	[EU][WO]	Ordföljdsfel	Det var ett får som kunde inte simma [EU][WO].
	[EU][V2]	V2-ordföljdsfel	Sen hon blir glad [EU][V2].
SI	[SI-_]	Grammatisk komplexitet	Det var ett djur som ramlade i vattnet [SI-2].
	[SI-0]	Grammatisk komplexitet	*Han vill äta [SI-0].
	[SI-X]	Grammatisk komplexitet	((Slut)) [SI-X].

Förklaring: SI= Subordination Index

I många fall var det svårt att skilja på rätt och felaktigt ordval gällande hur barnet refererade till karaktärerna. För att säkerställa en jämlik rättning gjordes därför en lista över ord som ansågs korrekta då de var semantiskt lika målordet (se tabell 4).

Tabell 4. Korrekt etikett för karaktär

Etikett	Bildsekvens	
	Fågelungarna	Getungarna
	Olika typer av fåglar	Lamm, får, get, killing
	Katt	Räv, varg
	Hund	Olika typer av fåglar

För att effektivisera arbetet och säkerställa att narrativerna transkriberades och kodades lika delade uppsatsförfattarna upp ljudfilerna och bytte sedan dem, och tillhörande råtranskriptioner, för kontrolllyssning. Olikheter i råtranskriptionerna diskuterades och ändrades

gemensamt. Vid transkribering, kodning och poängsättning var uppsatsförfattarna ovetande om vilken SES-grupp deltagarna tillhörde.

Mikrostrukturell analys. De färdigkodade transkriptionerna överfördes sedan till datorprogrammet SALT (SALT 18 Instructional Version, 2018) för beräkning av de mikrostrukturella måtten Mean Length of Utterance (MLU), SI, Type-Token Ratio (TTR), fel på ordnivå och fel på yttrandnivå. MLU är ett mått på yttrandemedellängd och beräknas med antal ord dividerat med antal yttranden. SI är ett mått på grammatisk komplexitet där proportionen fullständiga satser räknas. TTR är ett mått på lexikal variation, det vill säga antal unika ord i en utsaga. Måttet TTR beräknas genom att dividera antal unika ord med totalt antal ord i utsagan (Covington & McFall, 2010).

Interbedömarreliabilitet

Kodning av transkriptioner. Interbedömarreliabiliteten för de mikrostrukturella måtten kontrollerades genom att fem okodade transkriptioner (7,8 % av det totala materialet) skickades till en av handledarna för kodning. Sedan beräknades interbedömarreliabiliteten med total procentuell överensstämmelse. Resultatet visade på 78 % överensstämmelse, vilket indikerade en acceptabel interbedömarreliabilitet.

Bedömning av narrativer. En av handledarna poängsatte sex slumpmässigt utvalda narrativer enligt MAIN:s bedömningsmall. Totalt kontrollerades 9,4 % av det totala materialet. Interbedömarreliabiliteten beräknades med Intraclass Correlation Coefficient (ICC). Måttet på överensstämmelse var 0,712 (95 % konfidensintervall 0,57-0,81). Det tyder på en måttlig till god överensstämmelse mellan bedömarna (Koo & Li, 2016).

Statistisk analys

Resultaten från MAIN, SALT samt vårdnadshavarnas utbildningsnivå sammanställdes i Excel och exporterades sedan till IBM SPSS 25 för statistisk bearbetning. Deltagarna fördelades i två grupper utifrån vårdnadshavarnas utbildningsnivå. På mikrostrukturell nivå jämfördes MLU, SI, TTR, fel på ordnivå och fel på yttrandnivå. Oberoende t-test användes vid beräkning av skillnader mellan gruppernas resultat på de mikrostrukturella måtten. Efter Bonferronikorrektion (0,05/5) sattes alfa-nivån som $p < 0,01$ i syfte att minska risken för typ 1-fel.

På makrostrukturell nivå beräknades skillnader mellan gruppernas resultat på måtten totalt antal *makrostrukturella komponenter* och *känslouttryck* med oberoende t-test. Signifikanta skillnader bedömdes med en alfa-nivå på $p < 0,025$ efter Bonferronikorrektion (0,05/2). Dessutom jämfördes de två gruppernas produktion av olika sekvenstyper (Ingen sekvens, AU-sekvenser, MA/MU-sekvenser och MAU-sekvenser) med deskriptiv statistik i form av procentuell fördelning.

Effektstorlek (Cohen's D) beräknades och tolkades enligt Cohen (1988, refererat i Pallant, 2013) där ett index på 0,2 angav liten effekt, 0,5 medelstor effekt och 0,8 stor effekt.

Etiska överväganden

Allt material som användes i det aktuella projektet tillhörde forskningsprojektet "Lyssningsansträngning och svenska som andraspråk i klassrummet" vid Avdelningen för logopedi, foniatri och audiologi, Institutionen för Kliniska Vetenskaper Lund, Lunds Universitet. Etiskt tillstånd för det projektet beviljades av Regionala Etikprövningsmyndigheten i Lund (diarienummer 2019-0265).

I samband med samtycke till deltagande i det större projektet gav barnen och deras vårdnadshavare sitt godkännande att studenter inom ramen för magisterarbete får ta del av relevant och avidentifierat material. Materialet var under det aktuella projektet oåtkomligt för obehöriga och behandlades konfidentiellt. När det aktuella projektet avslutades överlämnades transkriptionerna och SPSS-filen med deltagarnas resultat till handledarna. Uppsatsförfattarna

raderade sedan allt material från sina enheter. Det aktuella projektet godkändes 2019-12-23 av den Etiska kommittén vid Avdelningen för logopedi, foniatry och audiologi, Institutionen för Kliniska Vetenskaper Lund, Lunds Universitet.

Resultat

Mikrostrukturella skillnader i narrativ mellan grupperna

Resultaten visade inga signifikanta skillnader mellan barnen vars vårdnadshavare hade eftergymnasial utbildning (EU) och barnen vars vårdnadshavare inte hade eftergymnasial utbildning (IEU) på de mikrostrukturella måtten MLU $t(62) = -0,55, p = 0,58, d = 0,14$; SI $t(62) = 0,40, p = 0,69, d = 0,01$; TTR $t(62) = 0,37, p = 0,71, d = 0,10$; fel på ordnivå $t(62) = -1,56, p = 0,13, d = 0,39$ och fel på yttrandenivå $t(55,94) = -0,73, p = 0,47, d = 0,18$. Deskriptiv data redovisas i tabell 5.

Tabell 5. Resultat på mikrostrukturella mått för barn vars vårdnadshavare har eftergymnasial utbildning (EU) och barn vars vårdnadshavare inte har eftergymnasial utbildning (IEU).

Mikrostrukturella mått	EU	IEU
	$n=33$	$n=31$
	$M (SD)$	$M (SD)$
MLU	6,92 (1,91)	6,67 (1,71)
SI	1,11 (2,23)	1,13 (0,24)
TTR	0,62 (0,11)	0,63 (0,08)
Fel på ordnivå	3,70 (4,43)	2,26 (2,70)
Fel på yttrandenivå	1,39 (1,92)	1,10 (1,27)

Förklaring: n = antal barn, M = medelvärde och SD = standardavvikelse.

Makrostrukturella skillnader i narrativ mellan grupperna

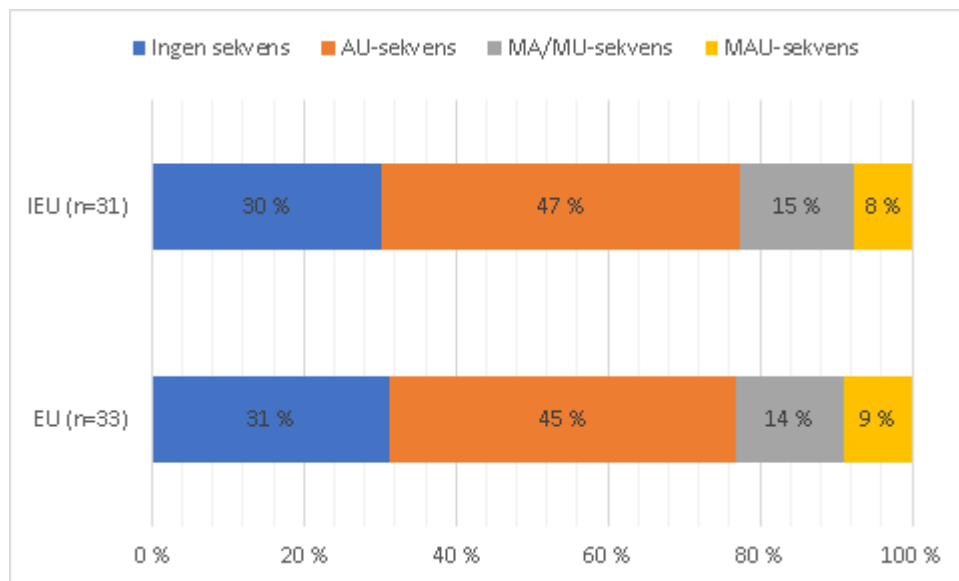
Resultaten visade inga signifikanta skillnader i antal makrostrukturella komponenter $t(62) = -1,08, p = 0,28, d = 0,27$ mellan barnen vars vårdnadshavare hade eftergymnasial utbildning (EU) och barnen vars vårdnadshavare inte hade eftergymnasial utbildning (IEU). Det fanns inte heller några signifikanta skillnader gällande förekomsten av känslouttryck $t(62) = -0,55, p = 0,59, d = 0,14$ mellan grupperna. Deskriptiva data redovisas i tabell 6.

Tabell 6. Resultat på makrostrukturella mått för barn vars vårdnadshavare har eftergymnasial utbildning (EU) och barn vars vårdnadshavare inte har eftergymnasial utbildning (IEU).

Makrostrukturella mått	EU	IEU
	$n=33$	$n=31$
	$M (SD)$	$M (SD)$
Makrostrukturella komponenter	8,00 (2,40)	7,42 (1,84)
Känslouttryck	2,91 (2,40)	2,61 (1,87)

Förklaring: n = antal barn, M = medelvärde och SD = standardavvikelse.

Nästintill identiska resultat påvisades mellan grupperna också gällande makrostrukturell komplexitet, alltså AU-sekvenser, MA/MU-sekvenser, MAU-sekvenser och episoder som saknar sekvenser (Ingen sekvens). Procentuell fördelning av sekvenstyp i respektive grupp redovisas i figur 1.

Figur 1. Procentuell fördelning av sekvenstyp mellan barn vars vårdnadshavare har eftergymnasial utbildning (EU) och barn vars vårdnadshavare inte har eftergymnasial utbildning (IEU).

Diskussion

Resultatdiskussion

Det aktuella projektet undersöker om det finns mikro- och makrostrukturella skillnader i narrativer producerade av barn vars vårdnadshavare har eftergymnasial utbildning (EU) och barn vars vårdnadshavare inte har eftergymnasial utbildning (IEU). Syftet är att bidra med mer kunskap om socioekonomisk status (SES) påverkan på narrativ förmåga. Hypotesen var att EU-gruppen skulle få bättre resultat än IEU-gruppen på både mikro- och makrostrukturell nivå. Tvärtemot förväntningarna visar resultaten inga signifikanta skillnader mellan de två grupperna på de mikro- och makrostrukturella måtten som undersöktes.

I motsättning till andra studier som studerat sambandet mellan SES och narrativ eller språklig förmåga tyder resultatet i det aktuella projektet på att vårdnadshavares utbildningsnivå inte påverkar barnets narrativa förmåga (Mozzanica et al., 2016; Gardner-Neblett & Iruka, 2015; Fernald et al., 2013). Emellertid går det i riktning med Alt et al. (2016), Reese et al. (2009) samt Kulkofsky och Klemfuss (2008) som inte heller kunde påvisa samband mellan språklig förmåga och socioekonomisk bakgrund. Vi frågar oss ändå varför vår hypotes motbevisades. En direkt jämförelse med resultat i andra studier kompliceras av olika faktorer såsom skillnader i den grundläggande frågeställningen, mikro- och makrostrukturella mått, eliciteringssätt, deltagarnas åldrar samt klassificering och definition av SES, vilket kommer att diskuteras mer ingående nedan. Dessutom har endast ett fåtal studier undersökt just sambandet mellan vårdnadshavares utbildningsnivå och narrativ förmåga (Mozzanica et al., 2016).

Mikro- och makrostrukturella skillnader mellan grupperna. Trots att resultatet inte visar på några signifikanta skillnader går det att se att grupperna skiljer sig något på makrostrukturell nivå. Deltagarna i EU-gruppen visar aningen högre medelvärde gällande både antal *makrostrukturella komponenter* och antal *känslouttryck* (se tabell 6). Störst effektstorlek, om än liten enligt Cohen (1988, refererat i Pallant, 2013), ses gällande måttet *makrostrukturella komponenter* ($d=0,27$). Effektstorleken kan tyda på att det föreligger en tendens till skillnad mellan grupperna avseende måttet.

Deltagarna i det aktuella projektet presterar poängmässigt på samma nivå som yngre deltagare i Lindgrens (2019) studie beträffande antal *makrostrukturella komponenter*. Medelåldern för deltagarna vid testtillfällena i Lindgrens (2019) studie är 5;10 och 7;4 medan den

för deltagarna i EU-gruppen är 9;0 och i IEU-gruppen 8;8. Lindgren (2019) undersöker narrativ utveckling och diskuterar varför inte större skillnader i poäng ses mellan de äldre åldersgrupperna. Möjliga teorier är att MAIN inte är tillräckligt känsligt för att mäta narrativ utveckling efter att barnet fyllt cirka sex år, eller att den narrativa utvecklingen planar ut i den åldern (Lindgren, 2019). Att deltagarna i det aktuella projektet får liknande poäng som barn i 5;10-7;4-årsåldern (Lindgren, 2019) kan styrka dessa teorier. De kan även vara möjliga förklaringar till varför inte större skillnader återfinns mellan EU- och IEU-gruppen trots att EU-gruppen har signifikant högre medelålder ($p=0,008$) än IEU-gruppen. Detta kan tala för att åldersskillnaderna inte har inverkat på resultatet i betydande grad.

Vad gäller makrostrukturell komplexitet, AU-sekvenser, MA/MU-sekvenser, MAU-sekvenser och episoder som saknar sekvenser, ses nästintill identiska resultat mellan grupperna (se figur 1). Hos båda grupperna innehåller majoriteten av episoderna sekvenser med mer än bara en komponent. Om narrativen innehåller *mål* och efterföljande komponent/er kan det tyda på att barnet har kommit längre i den narrativa utvecklingen (Gagarina et al., 2012; Trabasso & Nickels, 1992, refererat i Lindgren, 2019; Westby, 2012). Sekvenser innehållande *mål*, *agerande* och *utfall* anses vara den högsta nivån av makrostrukturell komplexitet (Westby, 2012). Som grupp producerar deltagarna i det aktuella projektet ungefär lika många sekvenser innehållande *mål* (MA/MU, MAU) som deltagarna vid tredje berättartillfället (7;4 år) i Lindgrens (2019) studie. Resultatet antyder således att deltagargruppen som helhet kan vara representativ för populationen i liknande ålder.

Mikro- och makrostrukturell nivå är två olika, men ändå sammanhängande delar av en individs narrativa förmåga (Liles et al., 1995). För att få en så bred bild som möjligt bör den narrativa produktionen analyseras på både mikro- och makrostrukturell nivå (Gagarina et al., 2012; Justice et al., 2006). I det aktuella projektet valde uppsatsförfattarna därför att även analysera mikrostrukturella mått utifrån MAIN-berättelserna. Yttrandemedellängd, grammatisk komplexitet och lexikal variation är de mest använda måtten vid analys på mikrostrukturell nivå (Miller, Andriacchi & Nockerts, 2015). Valet att även inkludera fel på ordnivå och fel på yttrandnivå grundas bland annat i att dessa mått ger information om barnets förmåga att välja passande ord, böja dem grammatiskt korrekt och placera dem i rätt svensk ordföljd.

På samtliga mått ses nästintill identiska resultat mellan grupperna, speciellt på måtten yttrandemedellängd (MLU), grammatisk komplexitet (SI), lexikal variation (TTR) och fel på yttrandnivå (se tabell 5). Detta antyder att vårdnadshavares utbildningsnivå inte heller påverkar resultaten på mikrostrukturell nivå vid produktion till bildsekvenserna i MAIN. Störst skillnad, om än minimal, ses på ordnivåfel ($d= 0,39$) där deltagarna vars vårdnadshavare *inte* har eftergymnasial utbildning tenderar att göra något färre fel än deltagarna vars vårdnadshavare har eftergymnasial utbildning, vilket är ett oväntat resultat enligt vår hypotes. Under kodnings- och analysarbetet noterades att de som berättade till *Getungarna* överlag hade fler ordnivåfel, vilket kommer att diskuteras mer ingående i metoddiskussionen. Att IEU-gruppen har färre fel på ordnivå kan dock troligtvis inte förklaras av vilken bildsekvens barnen berättade till (*Getungarna* eller *Fågelungarna*) då ungefär lika många från varje grupp berättade till *Getungarna*. En jämförelse mellan typ av bildsekvens ligger dessutom utanför det aktuella projektets fokusområde.

Ingen jämförelse har gjorts mellan deltagarnas individuella mikro- och makrostrukturella resultat i det aktuella projektet. Trots det noterade vi, vid transkribering och rättning av de svenska narrativen, att många av de flerspråkiga deltagarna presterade bättre på de makrostrukturella måtten än på de mikrostrukturella. Deltagarna hade i många fall kunskap om den typiska narrativa strukturen men föreföll inte alltid kunna klä den i passande svenska ord. Denna notering stärker tidigare forskning om vikten av att bedöma narrativer på både mikro- och makrostrukturell nivå (Gagarina et al., 2012; Justice et al., 2006). För en mer rättvis bedömning,

och för att reducera risken för feldiagnostisering av flerspråkiga barn, är det viktigt att grunda den språkliga bedömningen på mer än bara mikrostrukturella komponenter.

Påverkande faktorer. SES avgörs vanligen av utbildningsnivå, inkomst och/eller yrkesstatus (Hoff, 2013). Dessa variabler korrelerar oftast (De Cat, 2020) men inte alltid. Till exempel kan man ha låg utbildningsnivå men hög inkomst, vilket komplicerar SES som begrepp. I det aktuella projektet definieras deltagarnas SES endast utifrån den högsta utbildningsnivån i hushållet. Således undersöks bara en aspekt och en bredare bild av deltagarnas socioekonomiska bakgrund hade potentiellt kunnat ge ett annat resultat. Resultatet kräver därför en försiktig tolkning. Vårdnadshavarnas utbildningsnivå är inte den enda faktorn som påverkar barnets språkliga förmåga men ett antal studier som enbart fokuserat på utbildningsnivå har likväl kunnat påvisa en koppling (Fernald et al., 2013; Neuman et al., 2018). Moderns utbildningsnivå har visat sig vara den mest relevanta socioekonomiska faktorn vad gäller barns språkutveckling (Hoff, 2006; Huttenlocher, Waterfall, Vasilyeva, Vevea & Hedges, 2010; Laursen & Bridges, 2012, refererat i Hoff, 2013), och enligt Van Kleeck et al. (2011) den minst kontroversiella att efterfråga.

Även gruppindelningen av SES kan ha påverkat resultatet. Genom att dra gränsen mellan eftergymnasial utbildning och icke-eftergymnasial utbildning kan viktiga nyanser ha förbisetts. Exempelvis hamnade de som inte hade slutfört sin utbildning på högskolenivå vid inhämtandet av information, i gruppen icke-eftergymnasial utbildning trots att de hade studerat i flera år. Det har troligtvis resulterat i skillnader inom gruppen vilket i sin tur kan ha lett till missvisande resultat. Att flera vårdnadshavare har skolbakgrund från annat land än Sverige komplicerar en sådan gruppindelning ytterligare då skolgång skiljer sig mellan olika länder. En indelning utifrån antalet fullföljda skolår hade potentiellt kunnat ge mer homogena grupper.

Barn med låg socioekonomisk bakgrund bor ofta i områden som präglas av lägre SES där förutsättningarna för en kompensande skola inte alltid är tillräckliga, vilket kan leda till att de exponeras för ett mindre komplext skolspråk än barn från områden med högre SES (Neuman et al., 2018). Resultatet i det aktuella projektet tros inte ha påverkats nämnvärt av skolornas SES då de är belägna i områden med liknande SES. Det kan även tänkas att områden med lägre SES i Sverige inte är segregerade i samma utsträckning som i vissa andra länder och att det därför inte är en lika tydlig påverkansfaktor i vårt projekt. Istället kan skolan kompensera och jämna ut eventuella språkskillnader som orsakas av olika socioekonomiska faktorer i hemmet, vilket kan vara en delförklaring till resultatet i det aktuella projektet. Detta är i enlighet med Alt et al. (2016) som fann att SES predicerar barns narrativa förmåga i större utsträckning hos yngre barn.

En annan faktor som vi inte har kontrollerat men som kan ha påverkat resultatet är deltagarnas exponeringstid för svenska. För att producera en begriplig narrativ behöver berättaren kunna organisera och strukturera samt använda sina språkliga kunskaper för att bland annat välja passande ord och uttrycka dessa grammatiskt korrekt (Govindarajan & Paradis, 2019; Berman, 1995). Exponering för och användning av språket som bedöms, är två centrala faktorer som bör kartläggas vid bedömning av flerspråkiga barn (Andersson et al., 2019). Enligt De Cat (2020) behöver barnet ha exponerats tillräckligt mycket för målspråket för att samband ska kunna påvisas mellan språkförmåga och SES. Uppsatsförfattarna vet att 52 av de 64 deltagarna är flerspråkiga men saknar information om hur länge de har exponerats för svenska samt hur mycket de använder svenska i sin vardag. Detta är således faktorer som med största sannolikhet har påverkat resultatet. Under transkriberingen noterades det att en del av deltagarna hade svårt att uttrycka sig på svenska, vilket ledde till att de flera gånger fastnade på ordnivå och visade svårigheter att ta sig vidare. Det har antagligen påverkat produktionen på både mikro- och makrostrukturell nivå men troligtvis mest på mikrostrukturell nivå. Med tanke på deltagarnas varierande svensk-kunskaper är vi osäkra på vad det mikrostrukturella resultatet har bidragit med i det aktuella projektet. Detta resultat förefaller främst ha påverkats av deltagarnas exponeringstid

för svenska vilket gör det svårt att dra slutsatser kring SES:s inverkan (De Cat, 2020). Dessutom är MAIN i sig inte konstruerat för att bedöma mikrostrukturell nivå.

Information om huruvida deltagarna i det aktuella projektet har en språkstörningsdiagnos eller andra inlärningssvårigheter saknas. Eventuell förekomst av språkstörning kan ha påverkat projektets resultat i en riktning som vi inte har kunnat kontrollera. Enligt Liles et al. (1995) producerar barn med språkstörning mer torftiga narrativer än jämnåriga och ofta i nivå med yngre barn med typisk språkutveckling. Hos barn med språkstörning ses även färre komplexa meningsstrukturer och fler grammatiskt felaktiga yttranden än hos barn med typisk språkutveckling (Gillam & Johnston, 1992; Roberts & Leonard, 1997). Eftersom deltagarantalet i det aktuella projektet är relativt högt har eventuell förekomst av språkstörningsdiagnos hos någon deltagare antagligen inte påverkat det slutgiltiga resultatet i betydande grad.

Samtliga av de ovan nämnda faktorerna som inte har kontrollerats kan ha påverkat projektets validitet negativt. Resultatet kräver därför en försiktig tolkning. Att de två SES-grupperna fick nästintill identiska resultat på både mikro- och makrostrukturell nivå visar på problematiken att definiera en grupp endast utifrån SES (Sperry et al., 2019). Sperry et al. (2019) menar att variationen inom gruppen är för stor när SES är det enda inklusionskriteriet, vilket det aktuella projektet förefaller bekräfta.

Metoddiskussion.

Deltagare. När uppsatsförfattarna hade mottagit det insamlade materialet från forskningsprojektet ”Lyssningsansträngning och svenska som andraspråk i klassrum” uteslöts 25 deltagare eftersom information om utbildningsnivå inte fanns att tillgå. Dessutom föll ytterligare fyra ur projektet då deras ljudinspelningar var svårtranskriberade. Totalt deltog 64 en- och flerspråkiga barn i åldrarna 7;10-9;10 år. Om samtliga deltagare från det stora projektet hade varit med i det aktuella projektet är det möjligt att det slutgiltiga resultatet hade sett annorlunda ut. Trots bortfall är deltagarantalet relativt högt och resultatet kan därför vara representativt för en större population en- och flerspråkiga barn i samma åldrar.

Vi har i efterhand funderat på om deltagarnas olika erfarenhet av det svenska språket kan ha påverkat testresultaten, framför allt på de mikrostrukturella måtten. För att mer rättfärdigt kunna jämföra gruppernas resultat hade mer homogena grupper gällande språkexponering varit eftersträvaransvärt. Flerspråkighet behöver inte per automatik betyda att deltagaren har exponerats mindre för svenska. Hen kan exempelvis ha en vårdnadshavare med svenska som modersmål eller ha bott i Sverige hela sitt liv. Att deltagaren har bott i Sverige hela sitt liv är dock inte heller en garanti för att hen har exponerats för svenska sedan födseln. Exempelvis såg De Cat (2020) att 17 % av de flerspråkiga deltagarna som hade bott i Storbritannien sedan födseln exponerades för engelska utanför hemmet först vid förskolestart. Språkexponering kan således vara svårt att kontrollera. Genom att exkludera de tolv enspråkiga deltagarna från studien hade möjligen mer homogena grupper kunnat uppnås men eftersom de är jämnt fördelade mellan de två grupperna tros det inte ha påverkat resultatet i betydande grad.

Instrument. I det aktuella projektet användes redan insamlat material och således har uppsatsförfattarna inte haft möjlighet att påverka testsituationerna eller val av bedömningsinstrument. Det insamlade materialet bestod av resultat från ett större testbatteri som täcker många olika förmågor. Vi valde att fokusera på deltagarnas produktion av narrativer då det ger en bred bild av språklig kompetens (Botting, 2002; Govindarajan & Paradis, 2019; Liles, 1993). I efterhand har vi sett att det hade varit intressant att även inkludera deltagarnas resultat på MAIN:s förståelsedel. Tidigare forskning har visat att barn ofta har en större förståelse än vad som framkommer i deras berättande (Lindgren, 2019; Stein & Glenn, 1979). En analys av sambandet mellan narrativ förståelse och SES hade därför kunnat ge ett annat resultat.

Deltagarna producerade narrativer till bildsekvenserna *Fågelungarna* och *Getungarna* (Gagarina et al., 2012). Som nämnt i resultatdiskussionen noterades att de som berättade till

Getungarna överlag hade fler ordnivåfel än de som berättade till *Fågelungarna*. En förklaring till detta kan vara att *Getungarna* förefaller innehålla fler lågfrekventa ord än *Fågelungarna*. I *Fågelungarna* består karaktärerna av fåglar, en katt och en hund vilket är vanligt förekommande djur, medan karaktärerna i *Getungarna* är getter, en räv och en kråka. På ljudinspelningarna hörs det att flera deltagare kämpar med att hitta passande ord för djuren i *Getungarna*, vilket i sin tur gjorde det svårt för dem att ta sig vidare i berättandet. I vilken grad typ av bildsekvens har inverkat på deltagarnas narrativer ligger utanför det aktuella projektets fokusområde.

Procedur. Deltagarna testades i sin skolmiljö av två testledare involverade i det större forskningsprojektet. Att plockas ut från klassrummet av en okänd vuxen är antagligen en ovan situation för deltagarna vilket kan ha gjort dem nervösa och påverkat hur de presterade. Narrativ förmåga på svenska testades bara vid ett tillfälle och resultaten är därför inte med säkerhet helt representativa för deras faktiska förmåga. Deltagarens dagsform kan ha påverkat och lett till att hen inte presterade som vanligt. Dynamisk bedömning som fokuserar på barnets inlärnings- och utvecklingspotential skulle kunna vara en säkrare bedömningsmetod (Andersson et al., 2019; Peña et al., 2006; Sperry et al., 2019). I det aktuella projektet ville vi däremot se om deltagarna från de två SES-grupperna presterade olika och möjligheten att upptäcka olikheter hade eventuellt försvunnit med dynamisk bedömning (Peña et al., 2006).

Rättning. Rättningen av deltagarnas narrativer gjordes enligt MAIN:s bedömningsmall (Gagarina et al., 2012). I tillägg kompletterade uppsatsförfattarna med egna exempel från det aktuella projektet då bedömningsmallen inte upplevdes helt uttömmande (se bilaga 1). Både *Fågelungarna* och *Getungarna* består som nämnt av tre episoder vilket gör att de makrostrukturella komponenterna kan produceras tre gånger, en gång per episod. Att avgöra förekomst av komponenterna var tidvis utmanande och flera narrativer behövde diskuteras länge mellan uppsatsförfattarna. Framför allt diskuterades gränsdragningen mellan *mål* och *agerande* samt mellan *agerande* och *utfall*. I MAIN:s svenska bedömningsmall för *Fågelungarna* ges följande formulering som exempel på *mål* i episod ett: ”Fågelmamman ville mata ungarna/hitta mat/hämta mat”. Endast ett fåtal av deltagarna i det aktuella projektet använde ordet ”ville” utan sa istället ”Fågelmamman *skulle* hämta mat/flög *för att* hämta mat”. Vi valde att ge poäng för detta då formuleringarna antyder att karaktären har en tydlig avsikt med att flyga iväg. Denna tolkning gjordes också för övriga episoder, även i *Getungarna* där liknande exempel sågs.

Ännu svårare var det att avgöra vad som skulle tolkas som *agerande* och *utfall*. Enligt exemplen som ges i MAIN:s bedömningsmall för *Fågelungarna* kan skillnaden mellan *agerande* och *mål* exempelvis vara ”Katten försökte nå/ta/fånga en fågelunge” respektive ”Katten tog tag i/fångade en fågelunge”. Denna skillnad kan i teorin tyckas vara tydlig men under rättningen visade det sig att få deltagare formulerade sig som i bedömningsmallen, framför allt gällande *utfall*. Vi upplever att bilderna i MAIN som syftar till att elicitera *utfall* går att tolka på olika sätt. Exempelvis sa flera av deltagarna istället ”Katten tog *nästan* en fågelunge/*rev* en fågel/tog tag i *fågelboet*”. Dessa formuleringar antyder alltså inte exakt samma utfall som bedömningsmallen men vi valde ändå att ge poäng då bilderna inte är helt lättolkade. Det är nämligen inte tydligt att katten faktiskt lyckas ta tag i fågelungen. Liknande exempel gäller för *Getungarna* där det inte heller framkommer tydligt om räven lyckas ta getungen och därför har formuleringar som ”Räven tog *nästan* ungen” godkänts som *utfall* även där. För ytterligare exempel på uppsatsförfattarnas tolkningar av korrekt respons se bilaga 1.

Kodning. Deltagarnas transkriberade narrativer kodades enligt SALT:s manual (SALT Software LLC, 2018). Vid transkribering av ljudinspelningarna var det ibland svårt att höra vad deltagarna sa och ett antal narrativer var svåra att följa. Yttranden som innehöll ett eller flera, för uppsatsförfattarna, oförståeliga ord räknades bort i SALT-analyserna. Det kan ha gett en något missvisande bild av deltagarnas faktiska förmågor då det inverkade på flera av de mikrostrukturella måtten, samt att makrostrukturella komponenter kan ha missats.

Som tidigare nämnts noterades fler ordnivåfel i narrativerna producerade till bildsekvensen *Getungarna* och en möjlig förklaring kan vara att det där efterfrågas fler lågfrekventa ord. Enligt vår lista över korrekta ordval (se tabell 4) godkändes exempelvis *getmamman* och *stora fåret* som korrekta ord för den stora geten. I tillägg godkändes *varg* som korrekt för räven, medan *getingen* ansågs som felaktig etikett för getungen. Beslutet att markera *getingen* som ordnivåfel går att diskutera. Å ena sidan kan det tolkas som att barnet har det rätta ordet i sin vokabulär men använder det fel och att det då får en helt annan semantisk innebörd. Å andra sidan komplicerar sådana tolkningar kodningen ytterligare och det är svårt att vara konsekvent om varje narrativ ska tolkas isolerat. Eftersom vi inte hade en färdigkonstruerad mall likt den som användes för bedömningen av de makrostrukturella komponenterna, kan framtida studier potentiellt få andra resultat beroende på val av kodning och mått.

Slutsatser och implikationer

Utifrån resultatet drar uppsatsförfattarna den försiktiga slutsatsen att narrativ förmåga på mikro- och makrostrukturell nivå hos barn i åldern 7;10-9;10 år inte påverkas av vårdnadshavares utbildningsnivå. Det är ett positivt resultat i den meningen att det vittnar om att socioekonomisk status (SES), utifrån vår definition, inte leder till påvisbara skillnader i narrativ förmåga hos barn i denna ålder. Vårt resultat kan även styrka att Multilingual Assessment Instrument for Narratives (MAIN), som syftar till att identifiera språkstörning hos barn från olika språklig, kulturell och socioekonomisk bakgrund, fungerar i dess tilltänkta syfte då det inte tycks påverkas av SES. Således är MAIN ett användbart test i klinisk praxis. Emellertid finns det implikationer att undersöka MAIN:s sensitivitet för att mäta narrativ förmåga i högre åldrar.

Det aktuella projektet undersöker enbart en aspekt av SES och framtida forskning bör överväga att inkludera fler socioekonomiska faktorer för att få en bredare bild. Det är komplicerat att definiera familjer endast utifrån SES, och att definiera SES endast utifrån utbildningsnivå är möjligen för avgränsat. Den språkliga utvecklingen är mångfaktoriell och påverkas således inte bara av ett barns socioekonomiska bakgrund. En möjlig metod för att med större säkerhet kunna uttala sig om eventuella samband mellan SES och språkförmåga, är att jämföra narrativ förmåga på barns bästa språk. Således undviker man att bristande språkkunskaper påverkar jämförelsen. Det noterades att flera av deltagarna individuellt presterade bättre på makro- än mikrostrukturell nivå vilket troligtvis kan förklaras av hur mycket de har exponerats för svenska. För att minimera risken för feldiagnostisering på grund av bristande språkkunskap, bör därför makrostrukturell bedömning inkluderas vid språkutredning.

Tidigare forskning pekar på vikten av att tolka barns resultat på språkliga tester med försiktighet när man vet att socioekonomisk bakgrund är lägre än normeringsgruppens. Mer forskning behövs inom detta område då sambandet mellan SES och barns språkförmåga förefaller vara ytterst komplext.

Tack

Först och främst vill vi tacka barnen och deras vårdnadshavare som har låtit oss ta del av materialet. Fortsatt vill vi rikta ett stort Tack till våra hjälpsamma handledare Ketty Andersson, Jonas Brännström och Johanna Carlie för stöttning, idéer och snabba svar. Utan er och ert insamlade material hade vi inte kommit långt. Vi vill också tacka Olle för korrekturläsning. Slutligen vill vi, Ida och Kaia, tacka varandra för en rolig och givande uppsattstid!

Referenser

- Alt, M., Arizmendi, G. D., & DiLallo, J. N. (2016). The role of socioeconomic status in the narrative story retells of school-aged English language learners. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools, 47*(4), 313-323. doi:10.1044/2016_LSHSS-15-0036
- Andersson, K., Hansson, K., Rosqvist, I., Åhlander, V. L., Sahlén, B., & Sandgren, O. (2019). The contribution of bilingualism, parental education, and school characteristics to performance on the Clinical evaluation of language fundamentals: Fourth edition, Swedish. *Frontiers in Psychology, 10*(1586), 1-7. doi:10.3389/fpsyg.2019.01586
- Bedore, L. M., & Peña, E. D. (2008). Assessment of bilingual children for identification of language impairment: Current findings and implications for practice. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism, 11*(1), 1-29. doi:10.2167/beb392.0
- Berman, R. A. (1995). Narrative competence and storytelling performance: How children tell stories in different contexts. *Journal of Narrative and Life History, 5*(4), 285-313. doi:10.1075/jnlh.5.4.01nar
- Berman, R. A., & Slobin, D. I. (1994). *Relating events in narrative: A crosslinguistic developmental study*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Berättelse. (u.å.). I *Nationalencyklopedin*. Hämtad 30 mars, 2020, från <https://www-nese.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/ber%C3%A4ttelse>
- Bi-SLI COST Action IS0804 (2013). Hämtad 5 februari, 2019, från: <http://www.bi-sli.org/>
- Botting, N. (2002). Narrative as a tool for the assessment of linguistic and pragmatic impairments. *Child Language Teaching and Therapy, 18*(1), 1-21. doi:10.1191/0265659002ct224oa
- Cameron-Faulkner, T., Lieven, E., & Tomasello, M. (2003). A construction based analysis of child directed speech. *Cognitive Science, 27*(6), 843-873. doi:10.1207/s15516709cog2706_2
- Covington, M. A., & McFall, J. D. (2010). Cutting the Gordian knot: The moving-average type-token ratio (MATTR). *Journal of Quantitative Linguistics, 17*(2), 94-100. doi:10.1080/09296171003643098
- De Cat, C. (2020). Predicting language proficiency in bilingual children. *Studies in Second Language Acquisition, 42*(2020), 279-325. doi:10.1017/S0272263119000597
- Fernald, A., Marchman, V. A., & Weisleder, A. (2013). SES differences in language processing skill and vocabulary are evident at 18 months. *Developmental Science, 16*(2), 234-248. doi:10.1111/desc.12019
- Fichman, S., Altman, C., Voloskovich, A., Armon-Lotem, S., & Walters, J. (2017). Story grammar elements and causal relations in the narratives of Russian-Hebrew bilingual children with SLI and typical language development. *Journal of Communication Disorders, 69*(2017), 72-93. doi:10.1016/j.jcomdis.2017.08.001
- Gagarina, N., Klop, D., Kunnari, S., Tantele, K., Väilmaa, T., Balčiūnienė, I., Bohnacker, U., & Walters, J. (2012). *MAIN: Multilingual Assessment Instrument for Narratives*. *ZAS Papers in Linguistics, 56*, 1-154.
- Gardner-Neblett, N., & Iruka, I. U. (2015). Oral narrative skills: Explaining the language-emergent literacy link by race/ethnicity and SES. *Developmental Psychology, 51*(7), 889-904. doi:10.1037/a0039274
- Gilkerson, J., Richards, J. A., Warren, S. F., Montgomery, J. K., Greenwood, C. R., Oller, D. K., ... Paul, T. D. (2017). Mapping the early language environment using all-day recordings and automated analysis. *American Journal of Speech-Language Pathology, 26*(2), 248-265. doi:10.1044/2016_AJSLP-15-0169
- Gillam, R. B., & Johnston, J. R. (1992). Spoken and written language relationships in language/learning-impaired and normally achieving school-age children. *Journal of Speech and Hearing research, 35*(6), 1303-1315. doi:10.1044/jshr.3506.1303

- Govindarajan, K., & Paradis, J. (2019). Narrative abilities of bilingual children with and without Developmental Language Disorder (SLI): Differentiation and the role of age and input factors. *Journal of Communication Disorders*, 77(2019), 1-16. doi:10.1016/j.jcomdis.2018.10.001
- Grigorenko, E. L., & Sternberg, R. J. (1998). Dynamic testing. *Psychological Bulletin*, 124(1), 75-111. doi:10.1037/0033-2909.124.1.75
- Hipfner-Boucher, K., Milburn, T., Weitzman, E., Greenberg, J., Pelletier, J., & Girolametto, L. (2015). Narrative abilities in subgroups of English language learners and monolingual peers. *International Journal of Bilingualism*, 19(6), 677-692. doi:10.1177/1367006914534330
- Hoff, E. (2013). Interpreting the early language trajectories of children from low-SES and language minority homes: Implications for closing achievement gaps. *Developmental Psychology*, 49(1), 4-14. doi:10.1037/a0027238
- Hoff-Ginsberg, E. (1998). The relation of birth order and socioeconomic status to children's language experience and language development. *Applied psycholinguistics*, 19(4), 603-629. doi:10.1017/S0142716400010389
- Justice, L. M., Bowles, R. P., Kaderavek, J. N., Ukrainetz, T. A., Einsenberg, S. L., & Gillam, R. B. (2006). The index of narrative microstructure: A clinical tool for analyzing school-age children's narrative performances. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 15(2), 177-191. doi:10.1044/1058-0360(2006/017)
- Kohnert, K. (2010). Bilingual children with primary language impairment: Issues, evidence and implications for clinical actions. *Journal of Communication Disorders*, 43(6), 456-473. doi:10.1016/j.jcomdis.2010.02.002
- Koo, T. K., & Li, M. Y. (2016). A guideline of selecting and reporting intraclass correlation coefficients for reliability research. *Journal of Chiropractic Medicine*, 15(2), 155-163. doi:10.1016/j.jcm.2016.02.012
- Kulkofsky, S., & Klemfuss, J. Z. (2008). What the stories children tell can tell about their memory: Narrative skill and young children's suggestibility. *Developmental Psychology*, 44(5), 1442-1456. doi:10.1037/a0012849
- Liles, B. Z. (1993). Narrative discourse in children with language disorders and children with normal language: A critical review of the literature. *Journal of Speech and Hearing Research*, 36(5), 868-882. doi:10.1044/jshr.3605.868
- Liles, B. Z., Duffy, R. J., Merritt, D. D., & Purcell, S. L. (1995). Measurement of narrative discourse ability in children with language disorders. *Journal of Speech and Hearing Research*, 38(2), 415-425. doi:10.1044/jshr.3802.415
- Lindgren, J. (2019). Comprehension and production of narrative macrostructure in Swedish: A longitudinal study from age 4 to 7. *First Language*, 39(4), 412-432. doi:10.1177/0142723719844089
- Mandler, J. M., & Johnston, N. S. (1977). Remembrance of things parsed: Story structure and recall. *Cognitive Psychology*, 9(1), 111-151. doi:10.1016/0010-0285(77)90006-8
- McCabe, A., Bliss, L., Barra, G., & Bennett, M. (2008). Comparison of personal versus fictional narratives of children with language impairment. *American journal of Speech-Language Pathology*, 17(2), 194-206. doi:10.1044/1058-0360(2008/019)
- Miller, J. F., Andriacchi, K., & Nockerts, A. (Red.). (2015). *Assessing language production using SALT software: A clinician's guide to language sample analysis* (2. uppl.). Middleton, WI: SALT Software, LLC.
- Mozzanica, F., Ambrogi, F., Salvadorini, R., Sai, E., Pozzoli, R., Barillari, M. R., ... Schindler, A. (2016). The relationship between socioeconomic status and narrative abilities in a group of Italian normally developing children. *Folia Phoniatrica et Logopaedica*, 68(3), 134-140. doi:10.1159/000452443

- Muñoz, M. L., Gillam, R. B., Peña, E. D., & Gulley-Faehnle, A. (2003). Measures of language development in fictional narratives of Latino children. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools, 34*(4), 332-342. doi:10.1044/0161-1461(2003/027)
- Narrativ. (u.å.). I *Nationalencyklopedin*. Hämtad 30 mars, 2020, från <https://www-nese.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/1%C3%A5ng/narrativ>
- Neuman, S. B., Kaefer, T., & Pinkham, A. M. (2018). A double dose of disadvantage: Language experiences for low-income children in home and school. *Journal of Educational Psychology, 110*(1), 102-118. doi:10.1037/edu0000201
- Pallant, J. (2013). *SPSS Survival Manual: A step by step guide to data analysis using IBM SPSS*. (5. uppl.). Maidenhead: McGraw-Hill.
- Peña, E. D., Gillam, R. B., Malek, M., Ruiz-Felter, R., Resendiz, M., Fiestas, C., & Sabel, T. (2006). Dynamic assessment of school-age children's narrative ability: An experimental investigation of classification accuracy. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research, 49*(5), 1037-1057. doi:10.1044/1092-4388(2006/074)
- Perkins, M. (2010). *Pragmatic impairment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Reese, E., Suggate, S., Long, J., & Schaughency, E. (2009). Children's oral narrative and reading skills in the first 3 years of reading instruction. *Reading and Writing, 23*(6), 627-644. doi:10.1007/s11145-009-9175-9
- Roberts, S. S., & Leonard, L. B. (1997). Grammatical deficits in German and English: A crosslinguistic study of children with specific language impairment. *First Language, 17*(50), 131-150. doi:10.1177/014272379701705001
- Rädda Barnen. (2018). *Barnfattigdom i Sverige (Rapport 2018)*. Hämtad från: https://resourcecentre.savethechildren.net/node/14233/pdf/rb_rapport_2018_final.pdf
- SALT Software, LLC. (2018). Summary of SALT transcription conventions. Hämtad från: <https://www.saltsoftware.com/media/wysiwyg/tran aids/TranConvSummary.pdf>
- Semel, E., Wiig, E. H., & Secord, W. A. (2013). *Clinical evaluation of language fundamentals, Fourth edition (CELF-4), Swedish version*. Stockholm, Sverige: Pearson Assessment.
- Soodla, P., & Kikas, E. (2010). Macrostructure in the narratives of Estonian children with typical development and language impairment. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research, 53*(5), 1321-1333. doi:10.1044/1092-4388(2010/08-0113)
- Sperry, D. E., Sperry L. L., & Miller P. J. (2019). Language does matter: But there is more to language than vocabulary and directed speech. *Child Development, 90*(3), 993-997. doi:10.1111/cdev.13125
- Squires, K. E., Lugo-Neris, M. J., Peña, E. D., Bedore, L. M., Bohman, T. M., & Gillam, R. B. (2014). Story retelling by bilingual children with language impairments and typically developing controls. *International Journal of Language & Communication Disorders, 49*(1), 60-74. doi:10.1111/1460-6984.12044
- Stein, N. L., & Glenn, C. G. (1979). An analysis of story comprehension in elementary school children. In R. O. Freedle (Red.), *New directions in discourse processing* (ss. 53-120). Norwood, New Jersey: Ablex.
- Tal, S., & Arnon, I. (2018). SES effects on the use of variation sets in child-directed speech. *Journal of Child Language, 45*(6), 1423-1438. doi:10.1017/S0305000918000223
- Van Kleeck, A., Lange, A., & Schwarz, A. L. (2011). The effects of race and maternal education level on children's retells of the Renfrew Bus Story - North American edition. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research, 54*(6), 1546-1561. doi:10.1044/1092-4388(2011/10-0079)
- Westby, C. E. (2012). Assessing and remediating text comprehension problems. I A. G. Kamhi & H. W. Catts (Red.), *Language and Reading Disabilities* (3. uppl., ss.189-240). Boston: Pearson.

Bilagor

Bilaga 1 – Uppsatsförfattarnas utvidgning av MAIN:s bedömningsmall del A (produktion)

Bedömningsmall för Fågelungarna (Berättande)				
Avsnitt I: Produktion				
A. Makrostrukturella komponenter; B. Makrostrukturell komplexitet; C. Känslotryck				
A. Makrostrukturella komponenter				
		Exempel på korrekt respons från MAIN-manual	Tolkat som korrekt respons	P
A1.	Inramning	Tid och/eller platsreferens, t.ex. det var en gång, dag, för längesedan... I en skog/i ett fågelbo/i ett träd...		0 1 2
Episod 1: Fågelmamman (Episodkaraktärer: fågelmamman och fågelungarna)				
A2.	Reaktion som initierar händelse	Fågelmamman/pappan etc. såg att fågelungarna var hungriga/ville ha mat Fågelungarna ville ha mat/var hungriga/frågade efter mat		0 1
A3.	Mål	Fågelmamman ville mata ungarna/hitta mat/hämta mat	Fågelmamman skulle hämta mat/flög för att hämta mat	0 1
A4.	Agerande	Fågelmamman flög iväg/hämtade mat/letade efter mat	Fågelmamman gav sig av och hämtade mat	0 1
A5.	Utfall	Fågelmamman hittade/hade hämtat/ tagit med sig mat/ kom med mat/matade ungarna Fågelungarna fick mat		0 1
A6.	Reaktion på utfall	Fågelmamman var glad/nöjd Fågelungarna var glad/nöjda/inte hungriga längre		0 1
Episod 2: Katten (Episodkaraktärer: katten och fåglarna)				
A7.	Reaktion som initierar händelse	Katten såg mamman flyga iväg/ såg att ungarna var ensam/ såg mat/var hungrig/ tänkte ”mums”/det vattnades i munnen på katten	Katten såg/tittade på fågelungarna/fågelmamman/ kände doften av mat/var sugen	0 1

A8.	Mål	Katten ville äta upp/fånga/ta/döda fågelungarna/en fågel	Katten skulle äta upp fågelungarna/ville komma upp/klättrade upp för att ta ungen	0 1
A9.	Agerande	Katten klättrade upp i trädet/hoppade upp/försökte nå/ta/fånga en fågelunge	Katten kommer upp/är på väg upp	0 1
A10.	Utfall	Katten tog tag i/fångade en fågelunge	Katten tog nästan en fågelunge/rev en fågel/tog tag i fågelboet	0 1
A11.	Reaktion på utfall	Katten var glad Fågelungen/Fåglarna var rädd/-a	Fågelungen lät högt/säger ”hjälp”	0 1
Episod 3: Hunden (Episodkaraktärer: hunden, katten och fåglarna)				
A12.	Reaktion som initierar händelse	Hunden såg att fågelns fara/att katten fångat/tagit/hade en fågel	Hunden såg/tittade på fåglarna/katten/tyckte synd om fåglarna	0 1
A13.	Mål	Hunden bestämde sig för att/ville stoppa katten/hjälpa/skydda/rädda fåglarna/fågeln		0 1
A14.	Agerande	Hunden drog ner katten/attackerade/anföll katten/tog tag i kattens svans	Hunden försökte rädda fågelungarna	0 1
A15.	Utfall	Hunden jagade iväg/bort katten Katten släppte fågelns/sprang iväg Fågeln/fåglarna räddades	Hunden skällde iväg katten Katten går iväg	0 1
A16.	Reaktion på utfall	Hunden var glad/lättad/stolt Katten var arg/sur/besviken Fågeln/fåglarna var lättade/glad/i säkerhet/trygghet	Hunden var arg Katten var rädd Fåglarna skrattade/var ifred/oskadade/levde lyckliga i alla sina dagar	0 1
A17	Totalpoäng av 17 möjliga:			

Bedömningsmall för Getungarna (Berättande)

Avsnitt I: Produktion

A. Makrostrukturella komponenter: B. Makrostrukturell komplexitet; C. Känslouttryck

A. Makrostrukturella komponenter

		Exempel på korrekt respons från MAIN-manual	Tolkat som korrekt respons	P
A1.	Inramning	Tid och/eller platsreferens, t.ex. det var en gång, dag, för längesedan... I en skog/ på en äng/vid en sjö/damm...		0 1 2

Episod 1: Getmamman (Episodkaraktärer: getungen och getmamman)				
A2.	Reaktion som initierar händelse	Getungen var rädd/i fara/höll på att drunkna/behövde hjälp/skrek/ropade på mamman Getmamman/geten/bocken etc. såg att ungen var rädd/i fara /drunknade/inte kunde simma/var orolig för ungen i vattnet	Getungen sjönk/ramlat/trillat i vattnet/kunde inte simma	0 1
A3.	Mål	Getmamman ville hjälpa/rädda ungen/få/knuffa ungen ur vattnet		0 1
A4.	Agerande	Getmamman sprang/gick ner i vattnet/knuffade	Getmamman hjälper/hjälpte ungen	0 1
A5.	Utfall	Getmamman knuffade upp ungen ur vattnet/räddade ungen Getungen var räddad/uppe ur vattnet/på land	Getmamman hjälper ungen upp/har hjälpt ungen	0 1
A6.	Reaktion på utfall	Getmamman var glad/lättad Getungen var lättad/nöjd/glad/inte rädd längre		0 1
Episod 2: Räven (Episodkaraktärer: räven och getungen)				
A7.	Reaktion som initierar händelse	Räven såg att mamman tittade bort/ såg att ungen var ensam/såg mat/var hungrig/det vattnades i munnen på räven/tänkte ”mums”	Räven såg/tittade på getterna	0 1
A8.	Mål	Räven ville äta upp/fånga/ta/döda ungen		0 1
A9.	Agerande	Räven hoppade/sprang fram/mot geten/försökte nå/ta/fånga ungen	Räven attackerade	0 1
A10.	Utfall	Räven tog/fick tag i/fångade ungen	Räven tog nästan ungen Getungen hann inte springa ifrån räven	0 1
A11.	Reaktion på utfall	Räven var glad Getungen var rädd	Getungen skrek/skrek hjälp	0 1
Episod 3: Fågeln (Episodkaraktärer: fågeln, räven och getungen)				
A12.	Reaktion som initierar händelse	Fågeln såg att ungen var i fara/att räven hade fått tag i ungen Getungen var i fara	Fågeln såg/tittade på getterna/räven	0 1
A13.	Mål	Fågeln bestämde sig för att/ville stoppa räven/hjälpa/skydda/rädda ungen		0 1

A14.	Agerande	Fågeln bet räven i svansen/attackerade/jagade räven	Fågeln backade getungen/tog tag i räven	0 1
A15.	Utfall	Fågeln jagade iväg/bort räven Räven släppte ungen/sprang iväg Getungen räddades		0 1
A16.	Reaktion på utfall	Fågeln var glad/lättad/stolt Räven var arg/sur/besviken Getungen/getterna var lättade/glada/i säkerhet/trygghet	Räven var rädd Getterna överlevde/skrattade/kramades/pussades/blir en familj igen	0 1
A17	Totalpoäng av 17 möjliga:			

Bilaga 2 – MAIN:s bedömningsmall del C (produktion)

C. Känslo uttryck

C1.	Totalt antal känslo uttryck. Känslo uttryck inkluderar: Perceptual state terms t.ex., se, höra, känna, lukta, märka; Physiological state terms t.ex. törstig, hungrig, trött, mätt, ont; Consciousness terms t.ex. levande, vaken, sovande; Emotion terms t.ex. ledsen, glad, arg, orolig, besviken, rädd, skrämmd, modig, trygg, nöjd, överraskad, förvånad; Mental verbs t.ex. vilja, tänka, veta, glömma, bestämma sig, tro, undra, ha/göra en plan; Linguistic verbs/ verbs of saying and telling t.ex. säga, kalla, skrika, varna, fråga.	
-----	--	--